

Marita Petersen, lögmaður
á landsfundi javnaðarflokksins:

Vit mugu tóra at taka neyðugar avgerðir

-Sjálv haldi eg ikki, tað er rætt at siga, at Føroyar eru settar undir umsiting, men vit hava ikki tað frælsi, vit hava hildið okkum havt. Um vit veruliga vilja burtur úr tí ólukkuliga støðu, lands og fólk eru í, eiga vit at tóra at taka neyðugar avgerðir og leggja til rættis, so til ber at fáa samfelagið aftur á fótur segði Marita Petersen, lögmaður m.a. á landsfundi javnaðarflokksins í Miðvági seinasta vikuskiftið. Vit prenta røðu hennara:

Góðu partamenn og -kvinnur.

Arbeidsøki míni í landsstýrinum hava verið útbúgvingar- og skúlamál, mentan og lógarmál. Hesi mál havi eg røkt síðani januar 1991. Tá eg í januar í ár varð vald til lögmann, vórðu hesi mál søki bytt millum hinar landsstýrismenninar hjá javnaðarflokkinum. Eg havi tó ein part av lógarmálunum eftir, serliga tann partin, ið hevur við ríkislógirnar at gera.

Hetta umbyti varð gjørt, tí

eg metti, at arbeidssuppgávurnar sum lögmaður vóru so nógv, at eg ikki fór at vera før fyri at røkja málini til litar, og ásannast má, at í hesar knapt triggjar mánaðirnar í lögmannsstarvinum, hevur verið meir enn nóg mikið at gera.

Á seinasta landsfundi gjørdi eg rættuliga nóg burtur úr teimum máløkjunum, sum eg hevði. Serliga skúla- og útbúgvingarmálini fingi drúga umrøðu tá.

Eg fari tí í hesi frágreiðing bert at viðgera tað, sum

fram er farið seinastu triggjar mánaðirnar.

Figgjarstøða landskassans

Figgjarlógargruppskotið fyri 1993, ið varð lagt fram í august í fjør, hevði eitt hall uppá 150 mió. kr., men eftir avtaluna við danir í oktober bundu vit okkum til at hava javnvág á figgjarlógini, og sum tit øll vita, vórðu gjørdar sparingar á figgjarlógini við umleið 250 mió. kr. og øking í landskassans inntøkum við uml. 250 mió. kr.

Hesar broytingar hava havt við sær eina stóra øking í skattabyrðum borgarans og sparingarnar hava gjørt tað ógvuliga trupult hjá almennu stovnunum at halda seg innan fyri jättanina. Ein av sparingunum var lækking í almennu lönarutreiðslunum við 96 mió. kr.

Samráðingarnar við fakfeløgini

Nógv hevur verið tosað um at lækka lönurnar við lóg, men javnaðarflokkurin

hevur alla tíðina hildið fast við, at vit ikki við lóg eiga at broyta tað, sum fakfeløgini hava vunnið við samráðingum í sambandi við nýggjan sáttmála.

Landsstýrið segði tí allar sáttmálar upp við almennu fakfeløgini at fara úr gildi, tá sáttmálaskeiðið var úti. Í flestu forum var hetta 1. juni 1993. Men av tí at lækkingarnar vildu gerast ov ógvuligar, um tær bert komu at galda fyri hálvt árið 1993, varð roynt at fáa nýggja avtalu fyrri.

Í februar mánaði hevði landsstýrið samráðingar við fakfeløgini hjá teimum alment settu, bæði við fakfeløgini í felag og einsærís. Hesar samráðingar fóru til, at gjørdur er lögur

sáttmáli fyri 1993, har lönurnar lækka við 8,5% frá 1. februar og árið út.

Hinvegin fingi fakfeløgini avtalu um at fáa samstarvsráð á øllum arbeidsplassum. Hetta samstarvsráð skal hava innlit í viðurskiftini á stovninum og hava ummælisrætt í sambandi við broytingar. Tað er landsstýrisins vón, at slík skipan kann tryggja arbeidstólkinum teirra rættindi í hesum truplu tíðum.

At far so nóg miður í lön er trupult hjá tí, sum hevur fulla arbeidstíð, men fyrri tey, sum frammanundan høvdu miðsetta tíð, er enn truplari. Hetta er serliga galdandi fyri starvsfólk innan heilsuverkið, ansingstarstovnar og reingerð. Á øllum hesum økjum eru tað serliga konfólkin, ið eru rakt.

Framtíðar figgjarstøðan

Ein av orsøkunum til at neyðugt var við so ógvuligum broytingum í figgjarlógini, var nýggja metingin um inntøkur landskassans, serliga í vanligu skattinum.

Um núverandi metingar fara at halda er ilt at siga. Skattainntøkurnar eru lægri enn metti, meðan avgjaldsinnntøkurnar tykkast at halda. Tó skal viðmerkjast, at enn vita vit ikki, hvussu verður við MVG-num.

Í sambandi við lániavtaluna við danir skal figgjarlógin vera í javnvág og á seinasta fundi við danir var almenna figgjarstøðan til umrøðu. Hóast danir væl skilja støðu okkara, varð tó heitt á okkum at taka stig til at bota um almennu figgjarviðurskiftini við 65 mió. kr. Komid er til hetta tal, tí hetta er tað, teir so nóg umrøddu IMF-serfrøðingarnir mettu sum minstamark.

Peningastovrnarnir

Hesi ári javnaðarflokkur í hesum umfari hevur havt leiðsluna úti í landsstýrinum hava verið ógvuliga trupul við fiskaloysi og arbeidsoysi. Serliga seinasta hálva árið hevur verið ógvusligt, við tað at peningastovrnarnir eisini komu í trupulleikar.

Hetta hevði við sær, at landið seinasta heyst setti pening í bankarnar fyri at tryggja teirra framhaldandi virkseini.

Henda pening noyddust vit at læna, og lánini vóru við treytum. Fyrst og fremst javnvág á figgjarlógini og at endurreisa figgjarstøðu Føroya eftir ráðgeving frá IMF.

Men neyðugt var at seta enn meiri pening í bankarnar og nú vóru treytirnar gjørdar, um ikki harðari, so tó meira itøkiligar og serliga vóru krøv um at fáa fiskivinnuna lönandi.

Nú er at vóna, at vit hava styrkt peningastovrnarnar nóg mikið, men eitt er vist, at fáa vit ikki skjóta og skilagóða sanering í vinnulívið, so verður tað ógvuliga trupult at sleppa undan trupulleikum bæði hjá einstaklingum, peningastovnum, vinnulívinum og tí almenna.

Undirgrundin

Eftir at hava samráðst við danskar stjórnir í eini 17 ár eydnaðist seinasta heyst at koma til semju um, at føroyingar fáa rættin til rávevnin í undirgrundini. Sáttmálin var undirskrivaður av Atla Dam og Poul Schlüter beint áðrenn jól.

Í hesum sambandi sett landsstýrið eina oljuráðleggingarnevnd, mánnaða við føroyingum og útlendingum. Henda nevnd skal gera lógargrundarlagið fyri umsiting og nýtslu av rávevnunum í undirgrundini. Ætlandi hevur nevndin gjørt

